ELOGIUM HISTORICUM HENRICI 4. FRANCIAE ET NAUARRAE...

Jean Goujon

ELOGIVM HISTORICVM HENRICI IV. FRANCIÆ ET NAVARRÆ REGIS.

ANTVERPIÆ,
Ex OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. X.

Typographus Lectori.

ELeganti PANEGYRICO, & *eruditis in eum* NOTIS, *insignem velut coronidem appono, plenum roboris ac succi* ELOGIVM; *Gallicè in Galliâ nuperrimè editum, Latinè à Belgâ doctissimo, mihiq́; amicissimo, nunc versum. Haud improbabis scio, qui vel magni honorem Regis, vel meliorem Latij sermonem amas. Fruere itaque, & vale.*

ÆTERNÆ MEMORIÆ HENRICO IV. GALLIÆ ET NAVARRÆ REGI.

COALVERE Virtus & Fortuna, vt ſociis dexteris MAGNI nomen, tamquam dotale pignus, erogarent in hunc Principem; ac ter magno illius inſcriberent vertici, tamquam electiſſimam gemmam operoſiſſimo oblaqueatam auro. Quem vitæ miracula loquuntur Incomparabilem, hunc Fleſchia concepit; felici omine enixa eſt Pauium, infãtiam Coraſium fouit: vbi agra- ORTVS.

EDVCATIO. riis plurimùm exercitationibus corpus mentemque indurauit, vt ex aſſiduis cum incommodis ſuis luctâ, verum robur colligeret, ne educationis mollities degenerem animum daret, magna iam tum ſpondentem. tritũ illud, *Contemptum periculorum, eorumdem aſſiduitas facit.* &, *Solidiſſima corporis pars eſt, quam frequẽs vſus exercet.*

Ætatis anno ſeptimo traducitur in Regiam, vt quorum diadematì ſuccedaneos aliquando ſupponeret humeros, tãquam Hercules Atlanti, eorum iam tum conſuetudine aſſueſceret. Nec multò, Patris diſcit mortem, ſeceſſionem Matris, Patrui infauentiam: ita nulla felicitas diu ſtetit illæſa. iacent amici animis fracti, exilio ſerui.

Sextodecimo ætatis anno partium

tium Dux, proſtratas aduerſis proœliis quatuor, mẽtes ſuorũ erigit, manu tuetur & præſentiâ: tãtum in omnem partẽ valet deſtitui & firmari Duce. Ætatis anno vndeuigeſimo iungitur nuptiis, nõ perennaturis, & funeſtis Matris morte, ſuorumq́. proſcriptionibus, libertatis quâdam expileatione, ſeruitutis iniectione. Exuit hac ſe tãdem, ac induit nouâ, non & maiore? quâ plurimùm veſtiũtur quotquot ciuilibus imperant bellis. In quibus adæquata illi ſemper cum milite pericula, cùm non ducis modò, ſed & militaria obiret munia: doctus illa imperia valere, quæ ab imperantis manu initia ducunt; donec in quietis portum, peritus nauclerus, poſitis ciuilibus fluctibus, ſuos ſiſteret, quintâ demum Pacis edictione. PARTIVM DVX.

 ne.

ne. Non ſtetit diu hæc malacia, verſa in decumanos fluctus, quæ olympiade non vnâ inſtructiſſimos exercitus quatuor, Gallici robur imperij, exonerauit in vnum. Pugna Coutraſiaca, orientis poſt tot occiduos ſoles ſpei clarum ſidus, metum iniecerat, quibus nō poterat amorem. Succeſſit mors Principum duorum. vidit in hac Gallia, in amphitheatrali ſuorū ſanguinum ludo, editores extraneos, & ingemuit. Rex exinde, obſeſſo Turoni quā imperanti ſimilior, expertus eſt fortunatas has ereptrices manus. quæ etiam ſtitiſſent illum in Vrbe ſuâ Principe, niſi inſigni parricidio præciſa felicitas, in medio curſu deſeruiſſet properantem.

MORS GVISIAN. PRINCIP.

MORS HENRICI III.

Luxit dehinc Gallia, & ſecta in partes cùm nequidquam in oli-

oligarchiâ ſpem poſuiſſet, amplexa eſt Regem, & in eo cauſſæ æquitatem. Senſit hîc Rex validiſſimũ Europæ robur in ſe verſum, hoſtium inſolentiam, frigus ſuorum. Bella ex his initiis ſecuta, vrbiumq́ue tot propè oppugnationes, quot ſedes. è quibus enaſcentia pericula, tamquam hydram fecundis vulneribus renaſcentem, meditata domi, repaſtinat in agris. Felix Dieppa, parentię militaris nobile documentum. Ibit Arqueſia in poſtuma exempla inuictæ mentis. Pariſij ſtupent inequitantem portis, ac triũphali cataphracte indutum, minitantemq́. ac prouocantem vltrò, quem victum credebant. Vindocimum, Cenomãni, Lexouium, Ebroicenſes, Alenconium, Vernolium, cedunt armato. Me-

REX DELIGITVR

BELLA.

VRBES RECEPTAE.

lanium vitam ſuaque illi debet. Yuriacum denexam capiti coronam nectit. Medonta & Vernona venienti occurſant. Melodunum temerãtis auſus pendit pœnas. In S. Dionyſio æternaturis ſe oblectat monumentis. Hoc ſupereſt poſt hanc vitam, factaque fortia. Pariſienſes perierãt, vetuit perire. Corbolium, poſtquam ruinâ ſuâ inimicam propè ſepeliuiſſet aciem, receptum, vigilantiam teſtatum eſt. Pons Arſius miratus ductricem manum, conſtantem Carnutum, animatam Nouiodunum, excubãtem Louuiacum: Albomalla profuſi teſtis ſanguinis; Rhotomagũ extrema paſſum, vltrò videt occurrentem hoſti: quem Iuetotium ſoluit ordinibus, tegit Caldobequium fugientem, trepidantem Aſprencia-

ciacum, dedecorant Druidæ. violentatæ ciuitates teſtantur robur; fidem, quę fidem ſecutæ, clementiã inſperatò captæ. Nulla quem dies vidit cadentem, nulla non vidit vincentem. idemq́ue Deus qui in maiorum locauerat ſede, ſceptro, diademate, parricidales arcuit manus, firmauitq́ue mentem præprouidâ futurorum cognitione, quâ immortales Galliæ ſeceſſiones morti damnat, nouaq́ue in ſemine ſuffocat ſuo cogitata mala, nimiùm fecundo commiſſa ſolo. His triumphis adnectit victoriam ſui (hoc eſt Regis, ſe vincere cùm viceritreliquos) exertatq́ue brachia veritati antè refugæ. decurrit ad Eccleſiam, agnoſcit filius matrem: & CHRISTIANISSIMI nomine inſignitur in Templorum om-

CASTELLI FACINVS.

ECCLESIAE RECONCILIATVR.

nium retrò veterrimo. quo quasi falce præcisus omnis maleuolentiæ ausus, proborum detersus metus. Meldæ, Lugdunum, Aureliæ, Bituriges, agnoscunt Regem. Sed & hostes, nudo se suaque Regio permittunt verbo: certi non alia illius esse labra, quàm oraculum falli nescium; nec cor aliud, quàm oraculi sedem templum. Parisij recepti loquuntur clementiam, rediuiuam sentiunt Iustitiam, Securitatem & Felicitatem comites. videntque verum pectus Regium, quod nec metuere, nec odisse didicit hostes; quos etiam armatos benigno prosequitur fauore. Stetit Laodunum hostile monumentum; Francofontana, acerra decinerati fastus. Quæ secutæ ciuitates fuerant in hoc regni turbine inclinatio-

PARISII REDEVNT AD REGEM.

nationem maiorum, earumdem imitatæ ſerenitatem. Burgundiam ſtringit firmiore nexu, totque annorum ciuilia bella mergit in Clementiæ ſuæ Oceano, cùm etiam ſupplicia vertit in præmiationem. Pacat Prouinciam: domat efferum Feræ pectus. Maſſilia libertatem recuperat, libertatis ereptore ſublato. Indicit Rhotomagenſium comitia publicæ quieti, ſalutarium edictorum robore. Iberia, Ambiano recepto, cùm vim ſenſiſſet æquitati cedere armiſque Gallicis, optatâ demum pace, communi potiſſimùm Chriſtianorum Parente adlaborante, finit bella, belliq́ue præmia captas reſtituit vrbes. Exultat Britannia ſecuta victorem, pace quàm armis felicior. Hinc etiam Alpes oppu- PAX CVM IBERO.

ARMA IN SABAVDIAM.

pugnatæ, non & expugnatæ? ita nihil virtuti imperuium. Montmeillanum trepidat, & ſolo diſcingitur obtutu. Pedemontanus ager fit Gallici limes: nec longè aberat Mediolanum, ſtupēte Italiâ: verùm his armis ſua venerat, non aliena vindicaturus. Nec ſtitit hunc curſum iniquior fortuna, vnicũ repreſſit publicæ quietis ſtudium. Redit hinc triumphis diues; & ne ſolus, ſociam ſibi adſciſcit ſereniſſimam MARIAM, cælo iam antè Virtutis Reginam, quàm Galliæ deſignatam: in quâ affluentiam donorum, pręcedentium videas coronamentum, liliorum decus immortale.

MATRIMONIVM CVM MEDICEA.

BIRONII MORS.

Hactenus reliqua. Vna iacebat Iuſtitiæ ſeueritas: quam paſſus in vnius ſæuire caput, metum in plures, exemplum in omnes.

De-

Deflat deinde molimina improborum, in Regni nata perniciem; euertitque cogitationes eorum, qui peiora secuti, priora semper bella sequentium designant semina, ęternâ redanimatione. Remediatur diligētiâ vlceribus, quæ aut neglectu aut morâ si inualuissent, omnem fugissent medicam manum. Ergo venit, vidit, vicit. Sedanum illius aspectu, tamquam ictum fulmine, iacuit exanime, temerātium terror. Iam quidquid volet, lex esto; quidquid suaserit, imperium: ea est prudentiæ opinio, quam & Romani venerantur, laudat Italia, fatetur Belgium, consiliorum illius aquilas secutum. BATTAVICAE INDVCIAE.

Felicia pacis auspicia, optata quies quinque & triginta annorum sanguine parta. hac vinculat

inimi-

inimica, calentes adaquat, gelaſcentes intepidat, redanimat ſtudia, reſcindit exilia, negotiationes & emortuas artes nouo veſtit flore. vt iam Gallia periiſſe cenſeri debeat in ſalutem, hoſtilique manu cecidiſſe, vt illius ſurgeret vſurariâ largitione; poſt ſpolia nimirum fœnore interitu. ita natali funere decedens atque ſuccedens iterùm Phœnix ſeipſum funerando renouat. Semper AVGVSTVS, Verendus, Amatus, excreſcere videt quinque frutices Regiâ conſitos manu, rorariâ germinantes aſpergine diuinâ, Galliæ bono.

MVLTIPLEX REGIS VIRTVS. Quocumque ſe vertit, elucet Pietas, Magnificentia ſtructoria, Prouidentia æraria, Liberalitas donatiua, Iudicium in delectu, Promptitudo in reſponſis, Magna-

gnanimitas in fortuitorum euentu, Fides in fœdere, Moderatio nullo non tẽpore, in agendo Prudentia, Iuſtitia in omnes. Tam infractus doloribus, quàm inimicus eſt otio. & quo alio incanuit Regius vertex ſi non vigili curâ? Iam lauri tempora inorãtes, quid niſi Victorię manu è tribus iuſtiſſimis prœliis, è quinque & triginta armatis cõgreſſibus, è quadraginta ſupra centum prœliis regiâ pugnatis manu, è trecentis locorum oppugnationibus, decerpti? His creuit ingens decus, quo ſingulari Dei munere, Propugnatorem agnoſcimus tranquillitatis publicæ, publiciquè Status redhibitorem, Eccleſię ornamentum, Chriſtianorum Arbitrum, Orbis Delicias.